

С Т А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Андрей Иванов Нончев

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” в Института по философия и социология (ИФС) при БАН по научна специалност „Социология“ (процесуални аспекти при възникването и формирането на общественото мнение), професионално направление 3.1.Социология, антропология и науки за културата, обявен в ДВ бр.61 от 29.07.2025г.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на Центъра за емпирични изследвания на ИФС при БАН съгласно Протокол №16 от 09.09.2025 на НС на ИФС. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед №РД 09-366.7 от 24.09.2025 г. на Директора на ИФС.

2. Кратка информация за кандидата

Документи за участие в обявения конкурс е подал един кандидат – д-р Светлана Проданова Александрова. През 2003г. тя придобива образователна степен „магистър“ по специалност „Културен мениджмънт“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград. След успешна защита през 2014 г. на дисертационния си труд на тема „Културни политики в Европейски съюз. Между демокрация и демократизация на културата: политики на участие“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ кандидатката е удостоена с научна степен “доктор“ по теория и история на културата (професионално направление 3.1.Социология, антропология и науки за културата). В периода 2014-2017 д-р Александрова е хоноруван преподавател в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Факултет по изкуствата, катедра „Културология“. От 2019г. досега тя работи като главен асистент към Центъра за емпирични социални изследвания, Институт по философия и социология – БАН.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Подадените от кандидатката документи за участие в обявения конкурс съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, на Правилника за неговото приложение, приет от Министерския съвет, на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в БАН и на Правилата на НС на ИФС при БАН. Изпълнени са задължителните условия по ЗРАСРБ (Чл.24). Покрити са и минималните изисквания на ИФС – БАН (общо и по групи показатели) за заемане на академична длъжност „доцент“ - д-р Александрова отчита постигнати 480т. при изискуеми 430т. Попълнената обобщена справка е придружена от оригинали или копия на документи като доказателствени материали към съответните раздели на справката.

4. Кратка характеристика на представените научни публикации

За участие в конкурса са представени общо 16 публикации, на които кандидатката е автор или съавтор. Те включват: колективна монография; три статии (една от тях е на английски език) в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (една от тях е на английски език); четири студии, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове; осем статии и доклади (една от които е на английски език), публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове. Приложен е и списък с шест публикации, представени за придобиване на ОНС „доктор“. Д-р Александрова е декларирала участие в един международен и пет национални изследователски проекта. Тя е представила доклади (самостоятелно или в съавторство) на 12 научни форума, сред които осем международни.

Водещо място в изследователската дейност на д-р Александрова имат изследванията в тематичната област на настоящия конкурс – възникване и формиране на общественото мнение. В представената като хабилитационен труд колективна монография (Ченгелова, Е., Александрова, Св., Герганов, А., Иванова, И. (2023). *Общественото мнение: същност, генезис, факторна*

детерминираност и интерпретации. Акад. изд. „Проф. Марин Дринов“. 327с.) са тематизирани природата на общественото мнение, както и етапите, елементите, външните и вътрешни фактори, които оказват въздействие върху сложните и динамични процеси на неговото възникване и формиране. Представят се възможностите за изучаване на общественото мнение чрез използването на качествени и количествени методи и методологически експерименти. Изследват се неговите основни аспекти и прояви в актуалните обществени процеси в България.

Природата на общественото мнение се анализира от д-р Александрова и през призмата на публичността, масовите комуникации и демократичните практики. Дискутират се научните основания понятието да бъде определяно като рационалност, като социален контрол, като разговор и като броење (публикация №7).

На базата на актуални качествени и количествени данни се изследва влиянието на проучванията на общественото мнение и обществените нагласи към тях (публикация №11). Идентифицират се негативни нагласи, които определят социологическите проучвания по-скоро като фактор в манипулативна обществена среда, отколкото демократичен инструмент, предоставящ информиран избор на гражданите. В друга публикация на д-р Александрова (№12) се защитава тезата, че общественото мнение в България преобладаващо се оформя под натиска на медийна, но и политическа (дез)информация, в условия на продължителна криза на доверие в институциите и ниска ефективност на комуникацията с тях.

Д-р Александрова спира вниманието си и върху методологическите аспекти и предизвикателствата при употребата на виртуалното пространство като изследователски терен за провеждането на качествени и количествени проучвания (публикация №10). Разглеждат се положителните и отрицателни аспекти на употребата на социалните медии за набирането на емпирична информация и приложението им в научни изследвания (публикация №5).

Специфичен акцент в публикациите на д-р Александрова е изследването на обществените нагласи към „икономиката в сянка“. В своя студия тя анализира количествени данни от национално представително изследване на нагласите на българското население към сенчестите икономически практики и психологическата

готовност за включване в тях (публикация №4). Тя разкрива и някои водещи мотиви за участие в сенчести дейности на проявяващите психологическа склонност към даването или получаването на подкуп и отношението им към определящите фактори за възникването и възпроизвеждането на „икономиката в сянка“ (публикация №9).

Д-р Александрова насочва научните си търсения и към изследване социалната роля на науката и общественото отношение към нея. Разглеждат се механизмите на нейното взаимодействие и функциониране в три релации: „наука-политика“, „наука-медии“ и „наука-общество“, както и позиционирането на науката в централна, междинна и периферна роля в тях (публикация №1). Изследвани са обществените нагласи към научната сфера в България и ролята на политическия дискурс във формирането на публичните очаквания и възприятия (публикация №3). **Представените за участие в конкурса авторски публикации съответстват на неговата тематична област. Те отразяват адекватно научните интереси и творческите постижения на д-р Александрова, отговарят на професионалните академични стандарти и могат да бъдат положително оценени.**

5. Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранна литература

Д-р Александрова участва в конкурса с представен списък от общо 10 цитирания на нейни научни публикации, включително: четири цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове; две цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране; четири цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране. В автобиографичната справка на д-р Александрова са посочени общо 15 идентифицирани цитирания в Google Scholar (H-index 2).

Представените цитирания свидетелстват за разпознаваемостта на кандидатката в социологическата общност.

6. Педагогическа дейност

В периода 2014-2017г. д-р Александрова има преподавателски опит в катедра „Културология“, Факултет по изкуствата на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград. Като хоноруван преподавател тя е водила лекции и упражнения в бакалавърски и магистърски програми по дисциплините “Културен мениджмънт”, “Предприемачество в сферата на културата”, “Връзки с обществеността и маркетинг”, “Международни организации в културния сектор”, “Европейски културни политики”. Общата изпълнена аудиторната заетост е 457 часа.

7. Експертна и консултантска дейност

Д-р Александрова е декларирала участие в разработването на три аналитични доклада по Договор 001-П007 с КТ "Подкрепа" от 26.05.2020 г., свързани с „Изследване на състоянието на работната среда и социалното сътрудничество в 10 идентифицирани икономически сфери“ и разработване на социален пакет“:

1. Аналитичен доклад за икономическа сфера “Лека промишленост”.
2. Аналитичен доклад за икономическа сфера “Строителство”.
3. Аналитичен доклад за икономическа сфера “Транспорт”.

8. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидата

Въз основа на представените публикации и участието в международни и национални научни проекти, изследвания и форуми, могат да се открият няколко основни области на научните приноси на кандидатката, които кореспондират и с нейната самооценка за тях в представената авторска справка:

Първо, научно-теоретични приноси към концептуализацията на общественото мнение:

1. Въз основа на критичен преглед на научната литература и теоретичните концепции в предметната област на общественото мнение е предложен цялостен теоретичен обяснителен процесуален модел на възникването и формирането на явлението (в реабилитационния труд).

2. Обогатено е научното знание чрез идентифициране, осмисляне и анализ на противоречията, характеризиращи областта на изследване на общественото мнение. То се разглежда като динамичен, сложен и многофакторно обусловен комуникационен процес. Предложени са разширено разбиране и авторска дефиниция на общественото мнение като социално-психологически феномен, които надграждат съществуващите в научната литература негови концептуализации (в хабилитационния труд, публикации №7, №12).
3. Приносен характер има открояването на психологическите и социалните аспекти при възникването и формирането на общественото мнение, които адресират социалното взаимодействие на индивидите и групите. Идентифицирани и обосновани са ключови елементи, относими към процеса на формиране на общественото мнение (в хабилитационния труд, публикации №14, №15).
4. Надградено е съществуващото разбиране за факторите, които участват в процеса на формиране на обществено мнение, чрез тяхното систематизиране и категоризиране. Идентифицират се и се изследват механизмите, посредством които те оказват влияние върху този процес и си взаимодействат при неговото осъществяване (в хабилитационния труд, публикации №1, №3, №6, №11, №13)

Второ, научно-приложни приноси при изследването на общественото мнение:

1. Обогатени са емпиричните данни за целите на теоретико-приложната изследователска работа и проучването на социалните представи за общественото мнение в България. Получените данни се отнасят до няколко важни теми: съдържателен обхват на нагласите към явлението и проявленията му в публичната среда; отношение към постигането на обществен консенсус и препятствията пред изграждането му; роля на доминиращите нагласи, на експертните мнения, на критичните и на алтернативните мнения в публичния дискурс; роля на публичната среда в процеса на формиране на общественото мнение и специфичните условия на виртуалната публичност (в хабилитационния труд, публикации №6, №8).
2. Проучени, осмислени и интерпретирани са основните аспекти на процесите на формиране на общественото мнение. Изследвани и открити са функциите,

- темите, особеностите на властовите влияния в българското публично пространство и основните предпоставки, които имат потенциала да привлекат общественото внимание. Идентифицирани са модели на възникване и формиране на общественото мнение, като емпирично е установено влиянието на публични и непублични фактори и специфичните положителни и отрицателни аспекти, в които те могат да въздействат върху формирането на обществените възприятия. (в хабилитационния труд, публикации №3, №6, №11, №15)
3. Конструирана е оригинална изследователска стратегия чрез прилагане на утвърдени и нововъзникващи методологически подходи за установяване на влияния върху формирането на обществените представи по актуални теми от българската действителност - електорални нагласи; отношение към социални, политически и икономически процеси (особено „икономиката в сянка“); научна сфера; COVID-19 криза (в хабилитационния труд, публикации №2, №3, №4, №5, №6, №8, №9, №10, №11, №12, №15)
 4. Разработени са методика и инструментариум за набирането на надеждна емпирична информация за изследване процесите на възникване и формиране на общественото мнение с качествени методи, които могат да бъдат адаптирани и прилагани в бъдещи изследвания върху формирането на обществените нагласи и тяхното въздействие.

Научно-изследователската, педагогическата и консултантската дейност на д-р Светлана Александрова, материализирана в конкретни научни и научно-приложни приноси, дават основателни аргументи тя да заеме академичната длъжност „доцент“.

9. Критични бележки и препоръки към кандидата

Нямам критични бележки по същество, но бих отправил една препоръка към кандидата – да насочва все по-голяма част от своите публикации към издания, включени в библиографските системи Web of Science (Thomson Reuters) и Scopus (Elsevier), чрез което да увеличи видимостта и разпознаваемостта на своите научни търсения в българската и международната научна общност.

10. Заключение

Въз основа на посочените качества на научно-изследователската, научно-приложната и учебно-преподавателската дейност на гл.ас. д-р Светлана Александрова изразявам убедеността си, че тя отговаря на всички законови и професионални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент” в Института по философия и социология (ИФС) при БАН по научна специалност „Социология“ (процесуални аспекти при възникването и формирането на общественото мнение), професионално направление 3.1.Социология, антропология и науки за културата.

6.11.2025г.

София

Подпис: